

Instytut Pamięci Narodowej - Szczecin

<https://szczecin.ipn.gov.pl/pl9/aktualnosci/179779,Narodowy-Dzien-Pamieci-quotZolnierzy-Wykletychquot-Gorzow-Wielkopolski-Szczecin-.html>
24.04.2024, 08:50

Narodowy Dzień Pamięci "Żołnierzy Wyklętych" - Gorzów Wielkopolski, Szczecin, 1 marca 2023 r.

Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych przypada na 1 marca. Jest to rocznica zamordowania przez komunistów członków ostatniej, IV Komendy Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość”, powojennego głównego spadkobiercy Armii Krajowej w walce o niepodległość. Właśnie tego dnia w 1951 r. w więzieniu przy ul. Rakowieckiej w Warszawie, katyńskim strzałem w tył głowy zamordowano: Łukasza Cieplińskiego, Adama Lazarowicza, Mieczysława Kawalca, Józefa Rzepkę, Franciszka Błażeja, Józefa Batorego i Karola Chmiela.

W Gorzowie Wielkopolskim uroczystości Narodowego Dnia Pamięci Żołnierzy Wyklętych rozpoczęły się o godzinie 9.00

przy pomniku rotmistrza Witolda Pileckiego.

Obecni przedstawiciele władz samorządowych i wojewódzkich z Gorzowa i regionu pod przewodnictwem wojewody lubuskiego Władysława Dajczaka, przedstawiciele Wojska Polskiego i uczniowie gorzowskich szkół. Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Szczecinie reprezentowany był przez dr hab. Sebastiana Ligarskiego - Naczelnika Oddziałowego Biura Badań Historycznych ,
Następnie uroczystości przeniosły się pod kamień pamięci w Parku 750 lecia.

W Szczecinie o godz. 12.00 p.o. Zastępcy Dyrektora Oddziału IPN w Szczecinie Kinga Macierzyńska oraz Krzysztof Męciński naczelnik OBUWiM, oddali hołd osobom przetrzymywanym i zamordowanym w budynku więzienia, obecnego Aresztu

Śledczego w Szczecinie przy ul. Kaszubskiej.

O godz. 13.00 na ul. Małopolskiej 47, pod tablicą upamiętniającą żołnierzy podziemia niepodległościowego, przetrzymywanych i torturowanych w budynku Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego/Wojewódzkiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Publicznego również zostały złożone kwiaty.

Na uroczystościach obecni byli Posłowie na Sejm RP: Leszek Dobrzyński, Michał Jach, Jarosław Rzepa, Artur Szałabawka, Wojewoda Zachodniopomorski Zbigniew Bogucki, gen. bryg. Roman Łytkowski Dowódca 12. Szczecińskiej Brygady Zmechanizowanej, Komendant Wojewódzkiej Policji w Szczecinie nadinsp. Tomasz Trawiński, Zastępca Dyrektora Aresztu Śledczego w Szczecinie kpt. Mariusz Jakubiszyn. przewodnicząca Rady Miasta Szczecin Renata Łażewska modlitwie przewodniczył ks. biskup Henryk Wejman.

Współorganizatorem oficjalnych obchodów miejskich był pion upamiętnień szczecińskiego Oddziału Instytutu Pamięci Narodowej.

Wszystkim serdecznie dziękujemy za udział w uroczystościach związanych z obchodami Narodowego Dnia Pamięci "Żołnierzy Wyklętych".

Poprzez Narodowy Dzień Pamięci Żołnierzy Wyklętych upamiętniamy wszystkich walczących zbrojnie przeciwko komunistycznej dyktaturze po zakończeniu II wojny światowej. Należy też wspomnieć o dziesiątkach tysięcy osób cywilnych wspierających antykomunistyczne podziemie zbrojne, które często oddały za to życie, jak będąca w zaawansowanej ciąży Stefania Zarzycka, która wraz z mężem udzielała schronienia m.in. Hieronimowi Dekutowskiemu ps. „Zapora” czy

Zdzisławowi Brońskiemu ps. „Uskok”.

Historia Żołnierzy Wyklętych rozpoczęła się na Kresach, po tym jak Sowieci w lipcu 1944 r. wywieźli na Sybir ok. 10 tysięcy żołnierzy Armii Krajowej, z którymi kilka dni wcześniej wspólnymi siłami wypędzali z Wilna wojska niemieckie. Żołnierze V Brygady Wileńskiej AK pod dowództwem mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki” uniknęli aresztowania przez NKWD i pomaszerowali na zachód, by później działać na terenach pojałtańskiej Polski.

Ostatni zabity przez komunistów Żołnierz Wyklęty to Józef Franczak „Lalek”. Został zastrzelony przez funkcjonariuszy komunistycznej bezpieki podczas obławy w 1963 r. To właśnie od daty rocznej jego śmierci, w Polsce i poza jej granicami, odbywają się 1 marca biegi „Tropem wilczym” na dystansie 1963 m. Ostatnim aktem zemsty komunistów na zabitym partyzancie było odcięcie mu głowy i przekazanie jej do Zakładu Medycyny Sądowej Akademii Medycznej w Lublinie.

Niektórzy z Wyklętych wzięli udział w antykomunistycznej opozycji solidarnościowej w latach 80-tych XX w., jak egzekutor WiN-u Roman Lipiński, który w latach 50-tych wyszedł na wolność z celi śmierci, a po wprowadzeniu stanu wojennego brał udział w najtrudniejszych akcjach „Solidarności Walczącej” czy wnuk zamordowanego 1 marca 1951 r. Adama Lazarowicza – Romuald Lazarowicz, który już 13 grudnia 1981 r. wydrukował, prawdopodobnie pierwszą w Polsce, gazetę konspiracyjnej Solidarności pt. „Z dnia na dzień”, a później był twórcą wrocławskiego Radia „Solidarność”.